

19 SEPTEMBER 2010 – VIJFENTWINTIGSTE ZONDAG DOOR HET JAAR

COMMENTAAR BIJ DE ZONDAGSLEZINGEN

— Kris DEPOORTERE —

De aarde in bruikleen

„ER WAS EENS EEN RENTMEESTER.” Zo begint het evangelie van dit weekend, vlak vóór de herfst. In de lezingen van vandaag zijn echter meerdere thema's door elkaar gevlochten: rentmeesterschap, zorg voor de schepping, zorg voor de marginalen en God als basis van dit alles.

Eerst de rentmeester. Een rentmeester is geen eigenaar. Hij is een beheerder. Rentmeesters bezitten de bezittingen niet, maar ze moeten er wel goed voor zorgen. Net zo voor de aarde. Mensen hebben de aarde in bruikleen, niet in bezit. Dit besef dringt vandaag eindelijk door in de zogeheten ecospiritualiteit. Zorg voor de schepping. Dieren en planten beschermen, ja zeker. Zuinig omspringen met energie. Duurzaam investeren. Ook dat. Je ecologische voetafdruk berekenen (www.ecolife.be/bereken-je-ecologische-voetafdruk). Zonnepanelen op onze kerken en overmatig energieverbruik vermijden (www.rechtvaardigheidenvrede.be/projecten/ecokerk.htm), enzovoorts. We hebben er alle belang bij. We besparen en redden onze eigen huid, net zoals de rentmeester in het evangelie.

En toch is dat niet de diepere boodschap van het evangelie. Het gaat niet allereerst om onszelf, maar om de armen. Eilanden in de Stille Oceaan die overstroomd zullen worden. De delta van Bangladesh die onderloopt. De Sahel die uitbreidt naar het zuiden en straks naar het noorden. Zoetwatervoorziening in het gedrang. Het is vrijwel zeker dat komende oorlogen niet om olie, maar om drinkwater gevoerd zullen worden.

De rentmeester uit het evangelie wordt geloofd, omdat hij vrienden maakt met geld. Ja, vrienden om zijn eigen hachje te redden. En met het geld van zijn baas. Daarvoor wordt hij niet geprezen, wel omdat hij – weliswaar met het geld van een ander – schuldvermindering toestaat. En ook dat is een element dat vandaag speelt. Veel arme landen kreunen onder onbetaalbare schuldenlasten. We schelden soms schulden kwijt, want dat komt ook onze economie ten goede. En we zien het geleende geld toch nooit terug. Dus beter afschrijven in onze begroting. Ook hier een verstrengeling van eigenbelang en van een aalmoes aan derden.

Zorg voor de schepping en schulden kwijtschelden. Het zijn zeer actuele thema's uit ons tweeduizend jaar oude Bijbelboek. Met een dubbele motivering: wij, rijken, zijn slechts rentmeesters. Onze rijkdom is niet van ons. La terra è di Dio, de aarde is van God, schreef Giovanni Franzoni in 1973. En ten tweede, de armen uit de put halen, is gewoon een plicht voor wie zich gelovig noemt.

Je kunt natuurlijk zeggen: het zou beter zijn als we dat niet uit verdoken eigenbelang deden. Vanzelfsprekend, maar ook dingen die uit eigenbelang gebeuren, kunnen anderen helpen. Dat prijst Jezus in de onrechtvaardige rentmeester. Op de allereerste plaats staan de armen, zoals steeds in het evangelie. Pas op de tweede plaats de uitzuivering van onze motivering.

Die noot brengt de profeet Amos aan in de eerste lezing in zeer scherpe bewoordingen. Hij heeft zijn eigen akker in de steek gelaten om het bedrog aan te klagen. „Jullie vervalsen de weegschalen, jullie gebruiken ongeijkte toestellen, jullie kopen armen om met een paar versleten schoenen, jullie verkopen kaf voor koren. Of: jullie voeren cargo's afval naar de haventjes van Nigeria. Oude schepen gaan naar India om er gesloopt te worden in levensgevaarlijk werk. De mensen worden er ziek van de gifstoffen. Jullie kopen en verkopen lucht voor CO₂-emissierechten. Europa wordt een luxueuze gesloten burcht voor vluchtelingen. Wie op zo'n manier omgaat met de Mammon, de Geldduivel of het slijk der aarde, zal anderen besmeuren en zelf besmeurd raken. Afgoderij is het, als het geld niet meer 'tot iets' dient en als alles dient om geld te verdienen. Het bezit neemt dan het commando over in een beschaving, die onbeschaafd wordt. Geld dient niet om goed te 'staan' bij anderen, maar om goed te doen en goed te zijn. Het dient om echte vrienden te maken op voet van gelijkheid, zonder de anderen tersluiks afhankelijk te maken: 'Ze moeten leren dankbaar zijn.' Subtiele afhankelijkheid, ook al wordt de officiële onafhankelijkheid afgekondigd en herdacht.”

En dat alles wordt in de lezingen van vandaag rechtstreeks in verband gebracht met zuivere godsdienst: maak God te vriend door je geld te delen met Gods lievelingen, de ratés van de overvloedmaatschappij.

Er kunnen bij de evangelieboodschap van vandaag wel wat nuances en kleine lettertjes toegevoegd worden, maar dat doe ik vandaag niet. We maken al genoeg nuances.

EERSTE LEZING

AMOS 8, 4-7

Hoort toe, gij die de armen verdrukt en de misdeelden in het land verdelgt, gij die redeneert: „Wanneer is de nieuwe maan voorbij? Dan kunnen we ons koren verkopen! En wanneer de sabbat? Dan kunnen we ons graan uitstallen. Dan verkleinen wij de korenmaat, dan verhogen wij de prijs en bedriegen wij met een vervalste weegschaal. Dan kopen wij de kleine man voor geld, de arme voor een paar schoenen, en verhandelen wij zelfs de afval van ons koren.”

De Heer heeft gezworen bij de heerlijkheid van Jakob: Geen van hun daden zal ik ooit vergeten!

TWEDE LEZING

EERSTE BRIEF AAN TIMOTEÛS 2, 1-8

Dierbare,

Vóór alles vraag ik u gebeden, smekingen, voorbeden en dankzeggingen te verrichten voor alle mensen, voor koningen en alle hooggeplaatsten, opdat wij ongestoord en rustig een in alle opzichten godvruchtig en waardig leven kunnen leiden. Dit is goed en welgevallig in het oog van God, onze Heiland, die wil dat alle mensen gered worden en tot de kennis van de waarheid komen.

Want God is één; één is ook de Middelaar tussen God en de mensen, de mens Christus Jezus die zichzelf gegeven heeft als losprijs voor allen: op de vastgestelde tijd legde Hij zijn getuigenis af. En ik ben hiervan aangesteld als heraut en apostel – ik spreek de waarheid, ik lieg niet – om de volken te onderrichten in het ware geloof.

Ik wil dus dat op elke plaats waar de gemeente samenkomt om te bidden, de mannen hun handen opheffen in een geest van godsvrucht, die haat en ruzie uitsluit.

EVANGELIE

LUCAS 16, 1-13

In die tijd sprak Jezus tot zijn leerlingen:

„Er was eens een rijk man. Hij had een rentmeester die bij hem werd aangeklaagd, omdat hij zijn bezit verkwistte. Hij riep hem dus en vroeg: 'Wat hoor ik daar van u? Geef reken-schap van uw beheer, want gij kunt niet langer rentmeester blijven.' Toen redeneerde de rentmeester bij zichzelf: 'Wat zal ik doen nu mijn heer mij het rentmeesterschap afneemt? Spitten kan ik niet, en bedelen: daarvoor schaam ik mij. Ik weet al wat ik ga doen opdat ik na mijn ontslag als rentmeester onderdak vind.' Hij ontbood de schuldenaars van zijn heer, één voor één, en zei tot de eerste: 'Hoeveel zijt ge aan mijn meester schuldig?' Deze antwoordde: 'Honderd vaten olie.' Maar hij zei: 'Hier hebt ge uw schuldbekentenis; ga gauw zitten en schrijf: vijftig.' Daarop vroeg hij nog aan een tweede: 'En hoeveel zijt gij schuldig?' Deze antwoordde: 'Honderd maten tarwe.' Hij zei hem: 'Hier hebt ge uw schuldbekentenis; schrijf: tachtig.' De heer prees het in de onrechtvaardige rentmeester dat hij met overleg had gehandeld, want de kinderen van deze wereld handelen onderling met meer overleg dan de kinderen van het licht.”

„Zo zeg ik u ook: maakt u vrienden door middel van de onrechtvaardige mammon, opdat zij – wanneer die u komt te ontvallen – u in de eeuwige tenten opnemen.”

„Wie betrouwbaar is in het kleinste, is ook betrouwbaar in het grote; en wie onrechtvaardig is in het kleinste, is ook onrechtvaardig in het grote. Zijt ge dus niet betrouwbaar geweest met betrekking tot de onrechtvaardige mammon, wie zal u dan het waarachtige goed toevertrouwen? Als ge niet betrouwbaar zijt geweest in het beheren van anderenmans goed, wie zal u dan geven wat gij het uwe kunt nemen?”

„Geen knecht kan twee heren dienen, want hij zal dan de een haten en de ander liefhebben, ofwel de een aanhangen en de ander verachten. Gij kunt niet God dienen en de mammon.”

Schriftlezingen © Katholieke Bijbelstichting's Hertogenbosch, www.bijbel.net